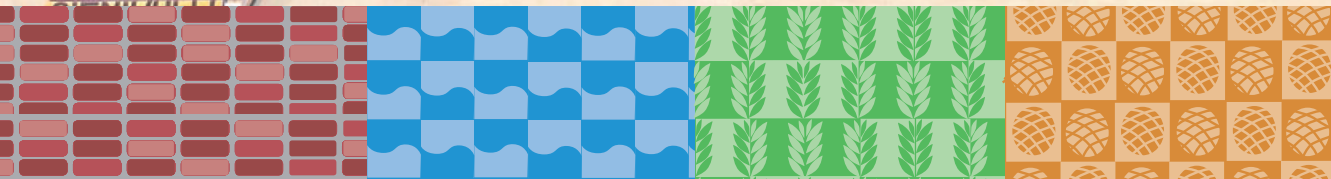
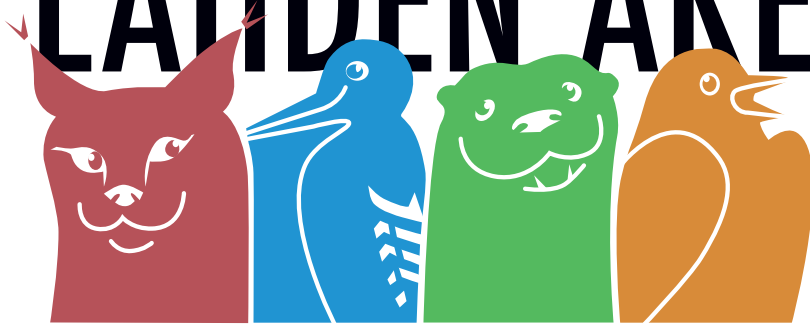

KANTA-HÄME PÄIJÄT-HÄME KYMENLAAKSO ETELÄ-KARJALA

LAHDEN AKE

ESIPUHE

Kirjastot ovat yhteisöjen sydämiä, turvasatamia ja tiedon keitaita. Lahden kaupunginkirjaston alueellinen kehittämistehtävä tukee kirjastopalveluja ja kirjastoammattilaisten osaamista sekä edistää kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa Etelä-Karjalassa, Kanta-Hämeessä, Kymenlaaksossa ja Päijät-Hämeessä jo seitsemättä vuotta.

Parikkalasta Ypäjälle ja Hartolasta Pyhtäälle ulottuvalla kehittämis-alueellamme on 36 keskenään hyvin erilaista kuntaa, mutta yksi asia niitä kaikkia yhdistää: kirjasto. Tässä esitteessä haluamme avata näkymiä siihen, mitä kaikkea alueemme kirjastoissa on tehty viime vuosina. Mukana on myös esimerkkejä aluehallintoviraston rahoittamista hankkeista.

Turvallisempien tilojen, yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun sekä monipuolisten palveluiden tarjoaminen ovat keskeisiä tavoitteita kirjastoille. Kirjasto on paikka, jossa jokainen voi tuntea olonsa tervetulleeksi ja turvallisiksi, olipa kyse sitten lukemisesta, oppimisesta tai yhteisöllisestä toiminnasta.

Laajennetut aukioloajat varmistavat, että kirjaston ovet ovat avoinna kaikille aamusta iltaan. Uudet kirjastoautot ilahduttavat ja tuovat kirjastopalvelun lähemmäs myös haja-asutusalueiden ihmisiä. Kansallinen e-kirjasto puolestaan kulkee aina mukana, missä vain liikummekin.

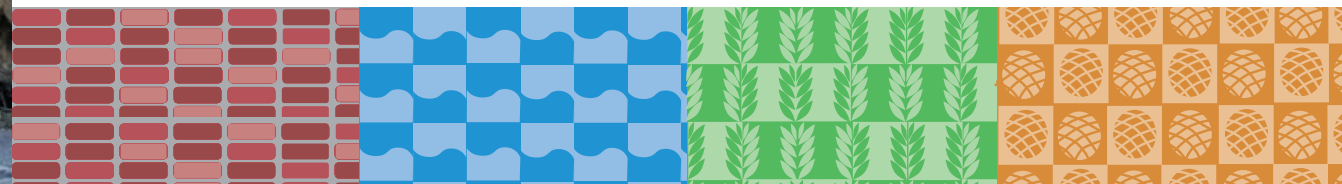
Kirjasto ei ole pelkkä paikka, vaan se on myös toimintaa ja kohtaamisia. Kirjastot tekevät yhteistyötä eri toimijoiden kanssa hyvinvoinnin, monikielisyiden ja -kulttuurisuuden edistämiseksi sekä kehittääkseen uusia toimintatapoja ja palveluita, jotka vastaavat paikallisen yhteisön tarpeisiin.

Rautainen ammattitaito ja empatia ovat kirjastotyön kulmakiviä. Kirjastoista saa Suomen parasta asiakaspalvelua. Olette upeita ja kiitos siitä, kirjastolaiset!

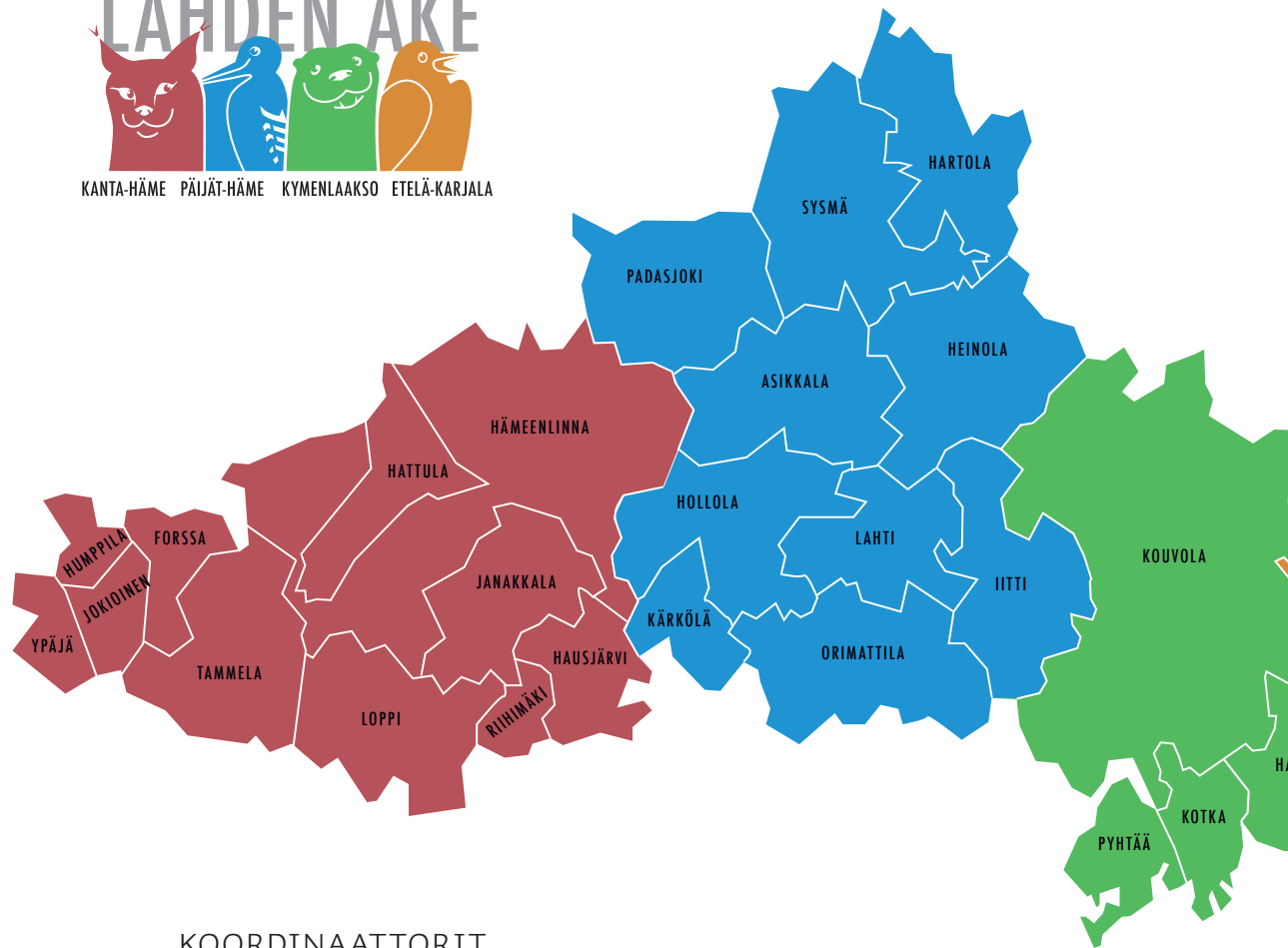
Lahdessa Minna Canthin, tasa-arvon ja kirjaston päivänä 19.3.2024

Hanna, Noora ja Pasi
Lahden AKE

(Kuva: Johanna Kalliomaa)

KOORDINAATTORIT

Noora Oluike

Hanna Pitkänen

Pasi Kangas

(Kuva: Johanna Kallioma)

Alueellinen kehittämistehtävä “AKE” määritellään kirjastolaissa

“Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle. Kehittämistehtävällä tuetaan toimialueen yleisten kirjastojen kehittymistä ja henkilöstön osaamista sekä edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa.

Kehittämistehtävää hoitava kirjasto toimii yhteistyössä muiden kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa toimintaa vuosittaisella avustuksella.

Alueellinen kehittämistehtävä Lahden kaupunginkirjaston toimialueella 2024:

- 4 maakuntaa
- 6 kirjastokimppaa
- 36 kuntaa
- 79 kirjaston toimipistettä ja 16 kirjastoautoa
- noin 500 kirjastotyöntekijää.

Vuonna 2023 järjestettiin 19 lähikoulutusta ja 62 etätilaisuutta (koulutuksia, opintopiirejä ja etäkahvitilaisuuksia). Näissä oli yhteensä 1736 osallistujaa.

Yhä useampi alueen kunta tarjoaa myös omatoimikirjastopalvelua

Omatoimisen asioinnin mahdollisuus on yleistynyt alueella viime vuosien aikana. Suurimmalla osalla alueen kunnista on ainakin yksi kirjaston toimipiste, jonka aukioloaika on laajennettu omatoimiajalla. Omatoimiaika mahdollistaa pääsyn kirjaston aineistoihin ja tiloihin laajemmalle yleisölle. Lisäksi kaikki kirjastot tarjoavat palveluaikaa, jolloin henkilökunta on paikalla.

Aluehallintovirasto on avustanut useita hankkeita, joissa omatoimipalvelu on otettu käyttöön tai sitä on kehitetty. Parikkalan kirjasto on yksi näistä.

Oppimalla omatoimiseksi -hanke

(Parikkala, Etelä-Karjala)

Parikkalan kirjastoissa omatoimi otettiin pienten juhlallisuuksien kera käyttöön alkuvuodesta 2022. Hankkeen tavoitteena oli parantaa kirjastopalveluja lisäämällä aukioloaikaa, ja saada samalla lisää kirjastonkäyttäjiä. Selvimmin muutos näkyy Uukuniemen lähikirjastossa, joka oli aiemmin avoinna yhdeksän tuntia viikossa. Omatoimen myötä saatiin peräti 64 lisätuntia aukioloihin.

E erityisen tyytyväisiä Parikkalassa ollaan siitä, että kunnan vapaa-ajan asukkaat ovat ottaneet uudistuksen vastaan kiitollisin mielin. He ovat omilla, isomilla paikkakunnillaan jo tottuneet omatoimiasiointiin kirjastossa.

(kuva: Erkki Sirniö)

AKE auttaa:

- Liity Facebook-ryhmään: "Omatoimikirjastojen henkilökunta"
- Ajankohtaisia asioita käsitellään etäkahveilla ja koulutuksissa.
- Yhteiset kehittämishankkeet ja tutkimukset (esim. Omatoimikirjasto-tutkimus)

Uusia kirjastoautoja – uusia kumppanuuksia

Kirjasto- ja monipalveluauto Päivänsäde

(Hamina, Kymenlaakso)

Haminassa liikennöi kirjasto- ja monipalveluauto Päivänsäde. Auto kiertää aamupäivisin kouluilla ja varhaiskasvatusyksiköissä sekä neljänä iltana viikossa haja-asutusalueilla.

Kirjastoautoon on kehitetty monipalvelutoimintaa yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden, kuten kulttuuri-, liikunta, museo- ja nuorisopalvelujen sekä työllisyysyksikön kanssa. Yhteistyössä nuorisopalvelujen kanssa on tarjottu mahdollisuus pelata erilaisia pelejä ja keskustella nuorisotyöntekijöiden kanssa. Kaupungin työllisyyspalvelut ovat jalkautuneet autoon säännöllisesti. He ovat esitelleet kaupungin Ohjaamon ja Koppaamon toimintaa.

Auto on ollut myös mukana kaupungin tapahtumissa. Kesäkiertueella auto on kiertänyt haja-asutusalueilla tarjoten kulttuuri- ja liikuntapalveluja niille kuntalaisille, jotka eivät välttämättä pääse kaupunkiin palvelujen äärelle. Lisäksi auto toimii vaalien aikana ennakoäänestyspaikkana. Monipalvelukäyttö on huomioitu niin, että autossa on äänieristetty ohjaamo, valkokangas ja videotykki.

Monipalveluauto on ennen kaikkea värikkään ulkoasunsa takia herättänyt kiinnostusta, ja osallistuminen tapahtumiin on tuonut uusia asiakkaita. Päivänsäde tuo nimensä mukaisesti piristystä päivään ja hymyn niin kirjaston työntekijöiden kuin kuntalaisten huulille. (Kuva: Laura Korhonen).

Lunki palvelee useamman kunnan alueella

(Tammela ja Forssa, Kanta-Häme)

Lunki ajelee lounaisessa Hämeessä Tammelan ja Forssan alueella. Kirjastoauto hankittiin OKM:n erityisavustuksen turvin vuonna 2022. Aiemmin molemmilla kunnilla oli omat kirjastoautonsa, mutta nyt voimat yhdistettiin kahta vuoroa ajavaan autoon. Lunkin omistaa Tammelan kunta. Autotalli, varasto ja työtilat sijaitsevat Forssassa.

Yhteistyösopimuksen mukaan Tammela hankkii aineistot ja auton ylläpidon. Tammela laskuttaa Forssaa pysäkkiajan suhteessa, josta Tammelan osuus on 53 % ja Forssan 47 %. Forssa puolestaan laskuttaa Tammelaa tilakuluista. Lisäksi Forssa on sitoutunut kymmeneksi vuodeksi maksamaan vuosittain oman osuutensa auton hankintakustannuksista.

Auton suunnittelu yhteiseen käyttöön, uusien reittiaikataulujen laatiminen, kokoelmien karsiminen ja uuden yksikön rakentaminen kirjastojärjestelmään tuottivat haasteita kahden kunnan palveluiden yhdistämisen alkuvaiheessa. Nyt toiminta on vakiintunut hyvälle mallille.

Tällä hetkellä mietinnässä on esimerkiksi auton hyödyntäminen tapahtumissa. Yhteisen kirjastoauton etuna on auton tehokas käyttö sekä se, että kirjastoauton työntekijöillä on nyt molemmilla työkaveri, vaikka he ajavatkin vuorotellen ja heillä on eri työnantajat.

Lunki-kirjastoauto Forssan Kehräämöalueella. (Kuva: Noora Oluikpe)

Kauan odotettu kuntien yhteinen e-kirjasto aukesi

Kuntien yhteinen E-kirjasto antaa tasa-arvoisen mahdollisuuden käyttää digitaalisia sisältöjä. E-kirjastoa pääsevät käyttämään siihen liittyneiden kuntien asukkaat. AKE-alueeltamme mukana ovat kaikki kirjastot. Palvelua pääsee käyttämään E-kirjasto-mobiilisovelluksella.

E-kirjastossa on e-kirjoja, äänikirjoja ja kotimaisia aikakauslehtiä. Kirjastojen ääni ja osaaminen pääsevät kuuluviin työryhmien kautta. Työryhmien jäsenet ovat yleisten kirjastojen kirjastoammattilaisia ja he vastaavat e-kirjaston kirjastoammattillisista tehtävistä.

Kirjastoammattillisia työryhmiä on kymmenen. Niistä kuusi keskittyy aineistojen valintaan ja loput käyttäjätukeen, e-kirjaston etusivun toimittamiseen, viestintään ja markkinointiin sekä käyttäjäkoulutukseen ja asiakasopastukseen. Toiminta-alueeltamme on perustamisvaiheessa työryhmien jäseniä Kouvola, Lahdesta ja Lappeenrannasta.

E-kirjastoa pääsee käyttämään mobiilisovelluksella. (Kuva: Suvi-Tuuli Kankaanpää)

Sanataideohjaajan koulutuksesta iloa ja inspiraatiota

Sanahaavi auki, tavusinttejä siimassa

(Sysmä, Päijät-Häme)

Sana-apaja on nuorille ja aikuisille suunnattu sanataidekerho. Kerho koostuu kahden viikon välein ja paikalla on ollut kolmesta kuuteen osallistujaa. Tapaamisten aluksi esitellään sanataidekerhon tarkoitus ja sen olemattomat säännöt. Kerhossa kirjoitetaan aina vain itseä varten, eikä tekstejä tarvitse lukea ääneen. Tärkeintä on unohtaa itsekritiikki, ainekirjoitussäännöt ja muut päähän iskostuneet rajoitukset. Tavoitteena on herätellä luovuutta, avata runosuonesta tukkeumia ja kalastaa apajalta inspiroivia sanoja.

Sanataideohjaajan koulutus toi mukavaa vaihtelua ja uutta innostusta työhön. Koulutuksessa kiinnitettiin paljon huomiota ohjattavan ryhmän rajoitteiden, tarpeiden ja tunnelman huomioimiseen. Koulutuksen myötä heräsin katsomaan kaikkea kirjaston pedagogiikkaa uudella tavalla. Ohjaajan työ on lähes yhtä vapaata ja villiä kuin itse kirjoittaminen. Kerholaiset löytävät itse sanat ja tekstin muodon, ohjaaja vain töytäisee kirjoittajan liikkeelle ja etsimään. Sanataideharjoituksia voi ammentaa kirjoista, esineistä ja muista teksteistä lähes loputtomasti. Valmis loppu-tulos on aina ihana yllätys.

-Kirjastonjohtaja, sanataideohjaaja Riikka Junntila.

AKE auttaa:

- Tule mukaan sanataiteen ja kouluyhteistyön etäkahveille!
- Kun kohtaat avaruusolennon -näyttely ja pakopelisalkut kiertävät alueen kirjastoissa.
- Lasten ja nuorten aineistokat-
sukset järjestetään alkuvuodes-
ta. Alueen kirjastoammattilaiset
ovat mukana Tarinasaalis-koko-
naisuudessa, joka on katsottavis-
sa Kirjastokaistalla.

Kun kohtaat avaruusolennon -KAUK-näyttely kiertää alueen kirjastoissa

Näyttely perustuu Petri Tammisen kirjaan "Kun kohtaat avaruusolennon – Viisi tärkeää ohjetta", jonka on kuvittanut Valpuri Kerttula. Koulutuskeskus Salpauksen tarpeistonvalmistuksen opiskelijat valmistivat rekvisiitan mittatilausosat ja suunnittelivat näyttelykokonaisuuden yhteistyössä Lahden AKE:n ja alueen kirjastolaisten kanssa.

Näyttelyn ryhmäkäynneille on kutsuttu päiväkotij- ja koululaisryhmiä satutuo-
kioihin, sanataiteilemaan ja tekemään erilaisia toiminnallisia tehtäviä. Näytte-
ly tehtävien on suunniteltu n. 5-9 -vuotiaalle lapsille. Ensimmäisen kiertue-
vuoden aikana alueen kirjastoissa vedettiin 75 ryhmäkäyntiä, joihin osallistui
yhteensä yli tuhat lasta kymmenessä eri kirjastopisteessä.

*Kun kohtaat avaruusolennon -KAUK-näyttely muuntautuu kirjaston tilojen mukaan.
Kuvat: Noora Oluikpe ja Hanna Pitkänen.*

Petri Tamminen, Valpuri Kerttula ja Salpauksen opiskelijat raketin kanssa.

KAUK-näyttelyn rekvisiitalla voi elävöittää niin isoja kuin pieniäkin tiloja. Näyttelyn ja pakopelin tekijät kohtasivat koulutuspäivässä Lahdessa keväällä 2023. Kirjailijat Petri Tamminen ja Eva Frantz sekä kuvittaja Valpuri Kerttula olivat ilahtuneita teostensa herättyä eloon osaavien tekijöiden käsissä. (Kuvat: Noora Oluikpe)

KAUK-näyttelyn lisäksi Lahden AKE-alueella kiertää Miikka Poutavirran suunnittelema Osasto 23 -pakopeli, joka perustuu Eva Frantzin samannimiseen nuortenkirjaan. Pakopelin kohderyhmänä ovat 6.-8.-luokkalaiset. Vuoden 2024 aikana kiertoon lähtee uusi kirjastoaiheinen pakopeli alakoulun valmistavan opetuksen ryhmille. Pakopelikiertue suunnitellaan yhdessä oman kirjastokimpan ja AKE:n sisältökoordinaattorin kanssa. Ota yhteyttä!

Lukemisen ja kirjallisuuden edistämistä - kokeiluja hankkeissa

Tuppa lukemaa -hanke yhteistyössä Kymsojen kanssa

(Hamina ja Kouvola, Kymenlaakso)

Aluehallintoviraston rahoittaman hankkeen kohderyhmänä ovat ikäihmiset. Hanke pyrkii tavoittamaan erityisesti kotona asuvat ikäihmiset, joiden on vaikea päästä kirjastoon. Kohderyhmällä saattaa olla myös haasteita teknisten laitteiden kanssa tai muistisairauksia. Kirjasto järjestää vuorovaikutteisia äänenluku- ja kuuntelu-ohjelmia helpokäyttöisten kuvapuhelinlaitteiden kautta.

Palvelut muuttuvat digitaalisiksi – kirjasto auttaa

Kirjastot tarjoavat tukea ja opastusta tietoyhteiskunnassa toimimiseen. Digio-
pastuksia voidaan tarjota monessa muodossa. Lahden AKE-alueen kirjastoissa
järjestetään esimerkiksi henkilökohtaista opastusta, ryhmäopastuksia, vertai-
sopastusta yhteistyössä vapaaehtoisten opastajien kanssa, kurseja ja luen-
toja. Moni kirjasto tekee aktiivista yhteistyötä kansalaisopistojen ja muiden
toimijoiden kanssa.

Digitukea kokeiluna kotiin

(Padasjoki, Päijät-Häme)

Padasjoen kirjaston digituki lisääntyi reilusti Risto Arvassalon aloitettua
uutena mediaohjaajana 2021. Kirjaston digiopastuksia kirjattiin 2023 jo kuu-
sikymmentä. Myös Wellamo-opisto tarjoaa talvikaudella kirjastossa digineu-
vontaa kerran kuussa.

Eniten tukea pyydetään älypuhelimien käyttöön sekä päivityksiin, ja langat-
toman verkon käyttö on monelle vielä uutta. Kysymyksiä verkko- ja mobiilipalvelujen luotettavuudesta tulee jatkuvasti. Asiakkaita huolettaa, uskal-
taako saadut viestit avata tai mistä tietää, ettei ole huijauksen kohteena.

Kirjaston digineuvonnassa haastavinta on pankki- ja terveystietopalvelujen tuki. Media-
ohjaaja opastaa omatoimiseen käyttöön, mutta varsinkin ikääntyvät toivoisivat
käytännön asiointiapua etenkin palveluihin
tunnistautumiseen.

Padasjoki tarjoaa digitukea kokeiluna myös kirjaston kotipalveluna. Kysyntää on, mut-
ta kotituen laadun ja määrän rajausta vaatii kirjastolta tarkkuutta. Laajemmissa digi-
pulumissa kirjasto opastaa asiakkaan aina paikallisen IT-yrittäjän tukeen.

*Koko kirjastotilassa toimivilla tableteilla voi käyttää e-palveluja helposti myös omatoimijal-
la. Mediaohjaaja Risto Arvassalo neuvoo kirjas-
tovirkailija Laila Paarviolle tabletin käyttöä.*

Kirjavinkkausta ja mediakasvatustunteja

Suunnitelmallista mediakasvatusta yhteistyössä koulujen kanssa

(Lahti, Päijät-Häme)

Lahden kaupunginkirjastossa on tehty pitkäjänteistä työtä mediakasvatustun-
tien ja muiden kirjastokäyntien suunnittelussa. Toteuttamassa on laaja osaa-
jien ryhmä, mikä mahdollistaa sen, että kirjasto pystyy tarjoamaan jokaiselle
luokka-asteelle kokonaisuuden kirjastonkäytön opastusta, kirjavinkkausta,
mediakasvatustunteja ja lukudiplomikirjoja.

Vinkkaus- ja mediakasvatustunnit on mahdollista toteuttaa myös etänä Team-
sin välityksellä. Lisäksi tarjolla on luokkasarjoja sekä kirjapaketteja toiveiden
mukaan.

(Kuva: Johanna Kalliomaa.)

Jehu-karhun lukupolku (Luumäki, Etelä-Karjala)

Hankkeen tavoitteina oli luoda kirjaston, varhaiskasvatuksen ja koulun välille yhtenäinen mediakasvatuskäytäntö, jonka avulla lapset ja nuoret tutustuvat erilaisten medioiden tekemiseen sekä niiden taustatekijöihin.

Hankkeessa suunniteltiin Jehu-karhun lukupolku. Eskareille ja 1.–6.-luokille suunnatun lukupolun aikana lapset täyttävät lukupasseja lukemalla tietyn määrän kirjoja ja lehtiä. Luetuista kirjoista ja lehdistä oppilaat saavat halutesaan leimat tai tarrat lukupassiinsa. Kirjastossa on tehty aineistolistoja lukuvinkeistä, ja oppilaat suorittavat tehtäviä lukemistaan kirjoista ja lehdistä.

Tarinapolku puolestaan on eskareille ja 1.–3.-luokkien oppilaille suunnattu kirjastosuunnistus, jonka neljällä rastilla tehtävinä on sadutusta, piirtämistä tarinan mukaan sekä kirjallisuuteen liittyviä palapelejä ja askartelua. Hankkeen aikana järjestettiin myös Harry Potter -teematapahtuma ja lukukilpailu 7.–9.-luokkalaisille ja kutsuttiin vierailijoita kouluille.

Jehu-karhu vastaanottamassa oppilaat.

Esimerkkejä rasteilta
(Kuvat: Päivi Muukkonen).

Monipuoliset tehtävät vaativat paljon myös kirjastotiloilta

Tilauudistus toi viihtyisämmät tilat (Hamina, Kymenlaakso)

Haminan pääkirjaston tilauudistus lähti alkujaan tarpeesta laajentaa lastenosastoa ja saada lapsille ja nuorille viihtyisät tilat. Lisäksi kirjastoa haluttiin modernisoida ja uudistaa entistä paremmin kuntalaisten ja tulevaisuuden kirjastopalveluiden tarpeita vastaaviksi.

Remontissa lastenosastoa laajennettiin lähes puolella. Lastenosastolle ja muualle kirjastotilaan lisättiin viihtyisiä oleskelu- ja lukupaikkoja, ja nuorille sisustettiin oma oleskelunurkkaus. Hiljaisiksi työskentelytiloiksi hankittiin kaksi Vetrospace-lasikoppia, ja lisäksi kirjastosta löytyy myös isompi hiljainen työskentelytila, jota voi käyttää myös kokoustilana. Lehtisalin paikka vaihtui, ja sen yhteyteen saatiin kahvilatila. Lisäksi eri puolille kirjastoa lisättiin viihtyisiä oleskelupaikkoja. Myös kirjastotilan esteettömyys parani, kun kirjastoon rakennettiin hissi, jolla pääsee kulkemaan kirjastosalin ja kirjaston alakerrassa sijaitsevien tilojen välillä.

Tilauudistuksen myötä kirjasto on vilkastunut silminnähden. Lapset ja lapsiperheet viihtyvät lastenosastolla ja moni käy koulun jälkeen tekemässä siellä läksyjä sekä yksin että ryhmissä. Hiljaisia työskentelytiloja käytetään päivittäin. Lisäksi uudet sohvut ja nojatuolit ovat kaikenikäisten ahkerassa käytössä. Erityisen suosittu on Hangaround-keinu, jossa kaikenikäiset keinuvat, lukevat, opiskelevat ja viettävät aikaa.

Haminan pääkirjaston uudistettujen tilojen avajaisia vietettiin kesällä 2023. (Kuvat: Laura Korhonen.)

Väistötilat kauppakeskuksessa (Lappeenranta, Etelä-Karjala)

Lappeenrannan pääkirjastoja peruskorjataan, ja kirjasto on muuttanut mit-tavan remontin alta viereiseen kauppakeskus IsoKristiinaan, josta löytyi yli 2000 neliön vapaa liiketila. Väistökirjasto on toteutettu väliaikaisin raken-tein ja vanhoin kalustein. Kirjasto nimettiin asiakkaiden ehdotusten pohjalta Kirjastiinaksi. Muuttoa edelsivät melkoiset poistoprojektit: Kokoelmien lisäk-si täytyi käydä läpi koko kalustus sekä vuosikymmenten saatossa kertynyt muu irtaimisto. Varastoaineistot ja kotiseutukokoelma Carelica jouduttiin pakkaamaan toisaalle, eivätkä ne ole käytettävissä väistön aikana.

Pääkirjaston peruskorjauksen odotetaan valmistuvan loppuvuodesta 2025. Lisäksi käynnissä on lähikirjastojen tiloihin vaikuttavia projekteja. Rakenteil-la olevan Sammontalon luovutusta odotetaan syksyyn 2025, joten vuonna 2026 pääkirjasto sekä kaupungin suurin lähikirjasto toimivat uusissa ja ajan-mukaisissa tiloissa.

*Lappeenrannan kirjasto toimii väistötiloissa kauppakeskuksessa.
(Kuva: Marja Huuhtanen.)*

Riihimäen kirjasto aukesi tutuissa mutta uudistetuissa tiloissa. Toisen kerroksen asiakaspalvelupisteen yläpuolella katossa katseenvangitsijana toimii Laura Merzin taideteos. (Kuvat: Hanna Pitkänen.)

Kirjastoista saavutettavampia ja turvallisempia tiloja

Turvallisemman tilan periaatteet (Lahti, Päijät-Häme)

Turvallisemman tilan periaatteet tehtiin, jotta kirjasto olisi mahdollisimman turvallinen kaikille. Periaatteet korostavat kirjaston avoimuutta, ja ne on luotu sekä asiakkaita että kirjaston henkilökuntaa varten. Periaatteilla halutaan ohjata asiakkaita ja henkilökuntaa kunnioittamaan moninaisuutta ja kirjastossa asioivien yksityisyyttä. Ne kannustavat myös puuttumaan kaikenlaiseen kiusaamiseen, häirintään tai syrjintään, jos sellaista havaitaan.

Periaatteet luotiin yhteistyössä kirjaston asiakkaiden, yhteistyökumppaneiden ja henkilökunnan kanssa. Prosessi kesti noin vuoden. Sen aikana kirjaston työntekijöitä vieraili useissa erityyppisissä toimintaryhmissä ja näkemyksiä kysyttiin monen ikäisiltä ja monenlaisissa elämäntilanteissa olevilta ihmisiltä. Kirjaston asiakkailta ajatuksia kysyttiin myös verkkokyselyllä.

Periaatteet:

Kirjasto on kaikille

Kaikki ovat tervetulleita kirjastoon ja kirjaston tapahtumiin.

Kirjastossa saa olla rauhassa

Kirjastossa kunnioitamme jokaisen yksityisyyttä ja omaa tilaa.

Lähtökohtanamme on avoimuus

Odotamme lähtökohtaisesti moninaisuutta.

Kaikenlainen kiusaaminen, häirintä ja syrjintä on kirjastossa kielletty

Kenenkään toiminta ei saa aiheuttaa toiselle turvallisuutta.

Henkilökunta on kirjastossa asiakkaita varten.

Kerro havainnoistasi, puutemme häiriötilanteisiin. Kysy apua, autamme mielellämme.

Turvallisemman tilan periaatteet löytyvät julisteina kaikista Lahden kirjastoista. Sanna Vääriskoski-Kaukanen esittelee julistetta nuortentilan seinällä.
(Kuva: Hanna Pitkänen.)

Sosiaalisesti saavutettava pelitila (Lappeenranta, Etelä-Karjala)

Lauritsalan kirjaston Siekin osaat pelata! -hankkeen tavoitteena oli tuoda konsolipelit ja pelaaminen lähemmäksi ihmisiä, joille ne eivät ole olleet saavutettavia, ja luoda sosiaalisesti saavutettava pelitila, jossa pelaamista pääsee kokeilemaan turvallisemmassa tilassa.

Yhteistyötä on tehty mm. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen Nuortenpajan kanssa, jolle on pidetty pelikerhoa. Lauritsalan koulun luokkia on vieraillut pelitilassa. Oppilaat tekivät peliaiheisia tehtäviä, pelasivat lautapelejä ja pääsivät kokeilemaan VR-laseja. Peliviikon yhteydessä järjestettiin peli-iltapäivät sekä ala- että yläkoululaisille.

Myös Lappeenrannan kirjaston henkilökunnalle on annettu mahdollisuus parantaa valmiuksiaan peliasioissa, mm. pelikahvien sekä koulutuksen muodossa. Yksilötaapaamisiakin on ollut mahdollisuus varata.

(Kuvat: Sari Toivonen.)

Kirjastojen demokratiahankkeissa edistettiin yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

Taukotila-demokratiahanke

(Forssa, Humpvila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä, Kanta-Häme)

Louna-kirjastojen viiden kunnan yhteinen Taukotila-demokratiahanke toteutui vuosina 2022–2024 Forssan koordinoimana. Hankkeen alussa Erätauko-säätiö koulutti koko Louna-kirjastojen henkilöstön sekä kirjastojen yhteistyötahoja Erätauko-menetelmään.

Hankeaikana kunnissa kokeiltiin erilaisia matalan kynnyksen toimintamalleja lisäämään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Louna-kirjastoille luotiin yhteiset turvallisemman tilan periaatteet ja henkilöstölle järjestettiin koulutusta tiedostamattomista ennakkoluuloista. Jokioisten kirjaston aamukahvit kunnanjohtajan kanssa osoittautuivat toimivaksi keinoksi luoda kohtaamisia asukkaiden ja kunnan toimijoiden välille. Forssan kirjasto puolestaan on julkaissut podcasteja asiakkaiden kanssa käytyjen Erätauko-keskustelujen ja haastattelujen pohjalta.

Hyväksi koettuja menetelmiä aiotaan jatkossakin hyödyntää ja toteuttaa kimpan eri kirjastoissa resurssien mukaan. Lisäksi Forssa ja Tammela liittyivät Kansallisten dialogien vakiojärjestäjiksi vuoden 2023 alusta.

Erätauko-säätiön Efe Ewvaraye kouluttamassa Louna-kirjastojen henkilökuntaa Tammelassa huhtikuussa 2022. (Kuva: Noora Olukpe)

Puhu poliitikolle - demokratiatyö Ratamo-kirjastoissa

(Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki, Kanta-Häme)

Puhu poliitikolle -hankkeen tavoitteena oli laatia Ratamo-kirjastoille arkeen soveltuva toimintamalli, jolla tehdä demokratiatyötä. Kirjastoista muodostuiksi matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, joissa voi keskustella, kohdata ja osallistua turvallisesti.

Alueen jokaisessa kirjastossa järjestettiin politiikan päiväkahvit -tilaisuuksia, joissa kuntalaiset voivat kohdata esimerkiksi luottamushenkilöitä. Tilaisuudet onnistuivat pandemiatilanteesta huolimatta hyvin, mutta myöhemmin kirjaston järjestämiin tilaisuuksiin on ollut vaikeampaa houkutella osallistujia. Tapahtumamalli vaatii kypsytystä ja lisäresursseja erityisesti viestintään.

Riihimäellä kokeiltiin myös ”päättävä tavattavissa kahvilla” -tilaisuuksia, joista yhdessä oli mukana fasilitaattori. Keskustelu oli hyvää. Kaikissa kunnissa kokeiltiin myös asiantuntijaluentoja. Toimiviksi matalan kynnyksen malleiksi osoittautuivat nk. hiljainen mielenosoitus ja osallisuuseinä, johon kuntalaiset saivat vastata kysymykseen tai kyselyyn esimerkiksi post it -lapulla.

Riihimäellä tehdään ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmaa, ja siihen liittyen toteutettiin kysely, johon pystyi vastaamaan sähköisesti tai kirjastossa ja Riksulassa osallisuuseinällä. (Kuva: Niina Honko.)

AKE auttaa:

- Liity Facebook-ryhmään: ”Demokratiatyö kirjastoissa”
- Koulutusten kautta Erätauko-menetelmä on levinnyt laajasti alueella. Tervetuloa mukaan kokeilemaan dialogeja!
- Vinkkejä on koottu Minun kuntani -hankkeessa tuotettuun Kirjaston Erätauko-keskustelun järjestäjän oppaaseen.

Minun kuntani - kirjasto yhteisten asioiden keskustelufoorumina ja medialukutaidon tukijana

(Heinola, Iitti, Lahti, Orimattila, Päijät-Häme; Kouvola, Kymenlaakso; Imatra ja Lappeenranta, Etelä-Karjala)

Lahden kaupunginkirjasto koordinoi kehittämisalueen kirjastojen yhteistä Minun kuntani -hanketta vuosina 2022–2023. Hankkeen tavoitteena oli parantaa kuntalaisten luottamusta paikallishallintoon, lisätä ihmisten välistä vuorovaikutusta ja osallisuuden kokemuksia sekä vahvistaa medialukutaitoa. Hankkeessa mukana oli seitsemän kirjaston lisäksi Cultura-säätiö.

Hankkeen aikana kirjastoissa järjestettiin ohjattuja keskustelutilaisuuksia paikallisista, ajankohtaisista aiheista. Mukaan keskusteluun kutsuttiin kuntalaisten lisäksi päättäjiä, viranhaltijoita ja median edustajia. Kirjastojen työntekijät saivat koulutuksen Erätauko-menetelmään, jonka avulla voidaan käydä rakentavaa ja tasavertaista yhteiskunnallista keskustelua.

Hankkeen aikana järjestettiin 30 tilaisuutta, ja ne keräsivät 264 osallistujaa. Tilaisuuksista kerätty palaute oli 99-prosenttisesti positiivista. Keskustelutilaisuuksien järjestämisestä kertyneet kokemukset ja hyvät käytännöt kerättiin hankkeessa koottuun oppaaseen.

Minun kuntani -hankkeessa järjestettiin Erätauko-keskusteluja. (Kuva: Jesse Lindström, Imatran kaupunginkirjasto)

Oikealla: Jibril Mohamud, Lappeenrannan kaupunginkirjasto (Kuva: Miia Ahokainen).

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
LAHTI

**OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ**

YHTEYSTIEDOT

Lahden kaupunginkirjasto, alueellinen kehittämistehtävä

KOORDINAATTORIT

Mediakasvatuskoordinaattori Pasi Kangas pasi.kangas@lahti.fi 044 482 6153

Sisältökoordinaattori Noora Oluikpe noora.oluikpe@lahti.fi 044 482 6154

Kirjastopalvelukoordinaattori Hanna Pitkänen hanna.pitkanen2@lahti.fi 044 482 6071

VIESTIMME TOIMINNASTAMME

Verkkosivu: www.lahdenake.fi

Uutiskirje: pääset tilaamaan sen verkkosivuiltamme.

Facebook, Instagram ja YouTube: Lahden AKE

Facebook-ryhmä: Kirjastoklubi (Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Päijät-Häme)

Löydät julkaisujamme sosiaalisesta mediasta tunnisteella #lahenake.

KIITOKSET:

Risto Arvassalo, Raija Hasu, Niina Honko, Marja Huhtanen, Riikka Junttila, Johanna Kalliomaa, Eija-Liisa Kasesniemi, Laura Korhonen, Taija Lehtinen, Päivi Muukkonen, Soili Ojanen, Erkki Sirniö, Sari Toivonen.

Kansikuvassa: Inka Jousea, Sanna Vääriskoski-Kaukanen, Tomi Huhtinen ja Janne Seppänen.

(Kuva: Johanna Kalliomaa, Lahden kaupunginkirjasto)